

Ulusal Elektrik Enerji Darboğazından Çıkış

Elk. Müh. Ahmet Karancı
EMO İzmir Şubesi Enerji Komisyonu Başkanı
ahmet.karanci@emo.org.tr

Türkiye'nin elektrik üretim sisteminin arz güvenliği, bilimsel bir anlamıyla KRİTİK DENGEDİR. Yani üretilen her kW, yaşamsal önem arz etmektedir. Bu tehlikeli durum yetkili kurumlarca da saptanmış olmalı ki, son aylarda özel sektöre elektrik enerjisi üretebilmesi için toplam 6500 MW gücünde enerji üretim lisansı verilmiştir.

Bugün Türkiye'nin enerji üretimindeki aktif üretim gücünün; kabaca 40000 MW olduğundan hareketle, devreye girecek santrallerin toplam gücünün aktif gücüne oranı yaklaşık %16'dır.

Arz güvenliği adına bu kararı sonuna kadar destekliyoruz. Elektrik üretim sistemimizin olabildiğince öz kaynaklarımıza dayalı, verimli, çevreye zarar vermeyen dinamik bir yapıya kavuşturulması adına bütün unsurların destekçisi olacağımızın bilinmesini istiyoruz.

Ancak bu yeni yatırımlar öncesinde 70 yıl önce konulan esasların tekrar gözden geçirilip; ulusal elektrik üretim, iletim ve dağıtım sistemimiz için günün koşullarına uygun yeni stratejilerle düşük yatırım ve işletme maliyetli, daha verimli, çevreye daha az zarar veren seçimlerin araştırılmasını görev bildik. Şimdi bu analizimizi özet olarak bilgilerinizi sunacağız.

70 yıl önceki elektrik üretim

stratejileri doğal enerji kaynaklarının (hidrolik ve termik) bulunduğu bölgelere, büyük elektrik üretim santralleri kurulup, buralarda üretilen elektrik enerjisi, enerji nakil hatları ile tüketim noktalarına taşınır ve gereksinimler de rahatlıkla karşılanırdı.

Ancak günümüzde artan güç artışı hidrolik enerji kaynakların giderek azalması kömür gibi fosil yakıtların küresel ısınma riskini artıran yapıları giderek azalan bu kaynakları daha dikkatli kullanmamızı emrediyor. 70 yıl önce pratik ve ekonomik görünen büyük elektrik üretim merkezleri, bugünün koşullarında işletme maliyetleri yüksek, çevre ve insanlığı tehdit eden enerji verimliliği düşük unsurlar haline dönüşmüştür.

Ancak bugün ağırlıklı olarak egemen olan üretim, iletim, dağıtım sistemimizin verimliliği bazı otoritelere göre %74, bazı otoritelere göre de %60 seviyesindedir.

Bu rakamlara bakıldığında insan kendi kendine şu soruyu soruyor: "Biz ürettiğimiz enerjinin en iyimser yaklaşımla %25ini iletim ve dağıtım kayıpları olarak mı harcıyoruz?" Eğer bu rakamlar doğru ise ürettiğimiz 40.000 MW gücün 10.000 MW'nı fiziki devre unsurları üzerinde ısıya dönüşüp atmosferi ısıtmasını seyrediyoruz demektir. Yeni kurmayı planladığımız santrallerin toplam gücünün 6500 MW olduğunu düşünür-

sek, sistemi analiz etme gereksinimimiz daha da güçleniyor.

6500 MW'lık gücün yatırım ve işletme maliyetinin yanında; verimliliği, atmosfere salınan karbondioksit ve çevrede oluşturduğumuz kül denizlerini düşündüğümüzde, nasıl bir kısır döngü içine girdiğimizin dehşetini yaşıyoruz.

Şimdi mevcut iletim ve dağıtım sisteminin verimliliğine; bu oranı kontrol etmek için basit bir örnek üzerinden hareket edelim.

Bir merkezde üretilen enerjinin 100 MW'nı 100 km'lik bir uzaklığa taşıdığımızı ve bunu da 154 kV seviyesinde yaptığımızı düşünelim.

Santral çıkışındaki gerilimin 154 kV'a yükseltilmesi için kullanılan güç trafosunun kayıplarını %1,5, enerji nakil hatlarının kayıplarını %10, 154 kV'u orta gerilime düşüren güç trafosunun kayıpları %1,5, orta gerilim dağıtım hatlarındaki kayıpları %7, dağıtım trafolarındaki kayıpları %3, alçak gerilim dağıtım hatlarındaki kayıpları da %5 aldığımızda toplam kayıplar %28. O zaman iletim ve dağıtım kayıplarının 380 kV gerilim kademesi olmaksızın asgari %28 olduğu gerçeği ile yüz yüzeyiz. Yani puant saatlerinde toplam gücün %30'unu atmosferi ısıtmak için kullanıyoruz. Bu enerji darboğazından çıkmanın eski sistem savunuculuğu ile olmayacağı açıktır. O

halde ÇÖZÜM!...

1- Enerji üretiminde doğal ve ucuz enerji kaynaklarına yönelmeliyiz. Hidrolik, güneş, jeotermal, rüzgar, bio gaz gibi.

2- Yeni santralleri güç tüketen merkezlere yakın kurarak, iletim hatlarındaki yükleri düşürmeli, bölgeler arası güç transferini minimuma indirmeliyiz. Böylece hatlardaki aşırı yüklenme azalacak ve hatlardaki güç kaybı azalmış olacaktır.

3- Enerji üretimini, gereksinimler doğrultusunda oransal olarak yurt geneline yaymalıyız. Büyük enerji üretim merkezleri yerine bölge gereksinimini karşılayan küçük güçlü yurt geneline yaygın santrallere yönelmeliyiz.

4- Enerji üretimini 0,4 kV seviyesinde teşvik edip 0,4 kV üretim unsurlarını 0,4 kV dağıtım sistemi ile

uyumlu çalıştırabilir teknolojiler araştırılarak üretim, iletim, dağıtım sistemimiz ivedilikle rahatlatılmalı enerji darboğazından çıkışta halkımızın katılımı sağlanmalıdır.

5- Elektrik, makine imalatçılarımız verimlilik anlamında eğitilmeli ve disipline edilmelidir.

6- YG'de kapasitörler ilavesi ile AG'de kompanze edilemeyen yüklerin kompanze edilmesi ile hatların trafoların gereksiz yere yüklenmeleri önlenmelidir.

Özetle delik deşik kovalarla su taşımaktan vazgeçip, emir komuta zinciri yerine BİLİM, AKIL, MANTIK zincirine bağlanıp, TAM BAĞIMSIZ TÜRKİYE için çalışmalıyız.

Böylece üretilen her kwh enerji maliyetini süratle düşürmeli, sistemin verimini yükseltip arz güvenliği adına ekstra kazanımlar sağla-

malıyız.

Bu perspektiften bakıldığında yeni üretim merkezlerinin yerleri büyük önem arz etmektedir. Yeni strateji: NEREDE TÜKETİYORSAN, TÜKETİME EN YAKIN YERDE ÜRET.

Bu çok iyi bir planlama ve sıkı bir takiple olanaklıdır. Doğanın bize sunduğu yenilenebilir enerji kaynaklarını üretim sistemimize kattıkça ülke ekonomisi de rahatlayacaktır. Aksi halde dışa bağımlılık bir yana enerjinin ülke ekonomisi üzerindeki olumsuzluğu her geçen gün artacaktır.

KAYNAKÇA:

- Doç. Dr. Mehmet İnan
ORTA GERİLİM ŞEBEKELERİ
- Prof. Dr. Turgut Boduroğlu
TRANSFORMATÖRLER

Tuzla Tersanelerinde İş Cinayetlerine Son!

Tuzla tersanelerinde yaşanan iş kazalarına ilişkin olarak TMMOB İzmir İKK ve KESK İzmir Şubeler Platformu tarafından basın açıklaması düzenlendi. 16 Haziran 2008 tarihinde gerçekleştirilen açıklamada 15-16 Haziran İşçi Direnişi'nin yıldönümü de anıldı. Açıklamada şunlar dile getirildi:

Bugün Türkiye sanayisi ve çalışma yaşamında iş sağlığı ve güvenliği önlemleri yok denecek kadar küçük ölçeklerde ve çok parçalı olarak uygulanmaktadır. 4857 sayılı İş Yasası gerekli denetimleri esnetmiştir. Bugün işyerlerinde mühendislik ve hekimlik uygulamalarına ilişkin yasal eksikler dizboyudur. 50 ve daha çok sayıda işçinin çalıştığı işyerleri için öngörülen "İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu" (İSGK) oluşumu Türkiye'deki toplam işyerlerinin ancak %1,5'inde geçerlidir. Toplam işyeri sayısının %98'ini oluşturan ve İSGK, İşyeri Hekimi, İş Güvenliği Uzmanı, İşyeri Hemşiresi veya Sağlık Memuru bulundurma gibi

zorunlulukların bulunmadığı küçük ve orta boy işletmeler ile Tuzla Tersaneleri gibi işletmelerde yaşanan iş kazaları ve ölümler esasen kuralsız, esnek çalışma ve taşeron/alt taşeron uygulamasının azami kâr güdüsü ile ulaştığı son durumu gözler önüne sermektedir.

Bu vahim tablo uzun süredir iş cinayetleri ile gündemimize giren, Tuzla Tersanelerinde de en acı şekliyle karşımıza çıkmıştır. Tuzla tersanelerinde neredeyse her gün yeni bir ölüm haberi alınıyor.

Tersanelerde kuralsızlık, yasa dışılık ve ölümler sürüp gidiyor. Ne tersane patronları ne de AKP Hükümeti sorumluluk üstleniyor. İşçileri ve kamuoyunu kandırmaya çalışıyorlar.

Tuzla Tersanelerindeki grev, sadece Tuzla Tersane işçisinin ücret eylemi de değildir. Tuzla Tersane işçisi, taşeronlaştırmaya, ücretli köleliğe ve sermayenin gözü dönmüş kar hırsına

karşı da greve çıktı. Bizlerde, 16 Haziran'da başlayan Tuzla Tersane Grevinin yanındayız.

AKP Hükümeti, yaşananlara görmezden gelip, IMF ve Dünya Bankasının neo-liberal politikalarını harfi harfine uygulamaktadır. Bu politikaların sonucunda, oluşan Tuzla Tersanelerindeki, İŞ CİNAYETLERİ SONUCU OLUŞAN ÖLÜM TARLALARININ sorumlusu da AKP Hükümetidir. Bu politikalara karşı, Tuzla Tersane işçisi kardeşlerimizin ve bizim de taleplerimiz şunlardır;

- IMF ve Dünya Bankasının neo liberal politikalarından acilen vazgeçilsin.
- Tersanelerde Ağır ve Tehlikeli İşkolu Yönetmeliği uygulansın,
- İş Cinayetlerinin sorumluları yargılsın,
- Taşeronluk Sistemi kaldırılınsın,
- İnsanca bir yaşam için ücretler artırılsın diyoruz.